

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “สภาพและปัญหาการสอนวิชาศิลปะศึกษาของครูศิลปะ ในโรงเรียนโสตศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการสอนวิชาศิลปะศึกษาของครูศิลปะ ในด้านวัตถุประสงค์ การสอน เนื้อหาการสอน วิธีการสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผลในโรงเรียนโสตศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ครูผู้สอนวิชาศิลปะศึกษา ในโรงเรียนโสตศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 16 ท่าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม ความตรงตามเนื้อหา และให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข จากนั้น นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ที่ไม่ใช่ประชากรจริง เพื่อพิจารณาหาความเชื่อมั่น แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง สร้างเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แบบสอบถามดังกล่าวแบ่งออกเป็น

2 ชุด คือ

ชุดที่ 1 แบบสอบถาม

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสภาพภาพของผู้ตอบ เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพการสอนวิชาศิลปะศึกษาของครูศิลปะ ในด้านวัตถุประสงค์การสอน เนื้อหาการสอน วิธีการสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผล และเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผล เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มีทางเลือก 5 ระดับ

ตอนที่ ๓ ; เกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาศิลปศึกษาของครูศิลปะ ในด้านวัตถุประสงค์การสอน เนื้อหาการสอน วิธีการสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผล และเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผล เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มีทางเลือก 5 ระดับ

แบบสัมภาษณ์

ข้อคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะการสอนวิชาศิลปศึกษาของครูศิลปะในด้านวัตถุประสงค์การสอน เนื้อหาการสอน วิธีการสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผล คิดเป็นคำร้อยละแล้วนำเสนอในรูปแบบความเรียง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2541 โดยส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนโสตศึกษาทั้ง 9 แห่ง ถึงครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษาที่เป็นกลุ่มประชากร โดยส่งทางไปรษณีย์ จำนวน 16 ฉบับ และได้รับแบบสอบถามคืนครบตามจำนวน คิดเป็นร้อยละ 100 นำมาวิเคราะห์เพื่อใช้ในการสร้างเครื่องมือสัมภาษณ์ แล้วทำการนัดหมายกลุ่มประชากร เพื่อทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง

4.2 เกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติของครูสอนศิลปะ ในด้านต่างๆ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง

4.3 เกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาศิลปศึกษาในด้านต่างๆ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง

4.4 เกี่ยวกับข้อคิดเห็นจากการสัมภาษณ์คิดเป็นคำร้อยละ ทั้งปัญหาและข้อเสนอแนะสรุปแล้วนำเสนอในรูปแบบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษาสถานภาพ ของครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษา พบว่าจากจำนวนของครู 16 คน เป็นครูชายมากกว่าครูหญิง ครูส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 36 - 40 ปี ครูส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับ

ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และมีประสบการณ์การสอนเด็กบกพร่องทางการได้ยินอยู่ในระหว่าง 1-5 ปี โดยทั่วไปครูรับผิดชอบในกา: สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 แต่ส่วนใหญ่ ครูจะสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมีประสบการณ์การสอนศิลปศึกษาสำหรับเด็กบกพร่องทางการได้ยินเป็นเวลา 1-4 ปี ในการเข้ารับการอบรม หรือสัมมนาทางวิชาการเกี่ยวกับการสอนศิลปศึกษา พบว่าครูที่เคยเข้ารับการอบรมกันไม่เคยเข้ารับการอบรมมีจำนวนเท่ากัน แต่การเข้ารับการอบรม หรือสัมมนาทางวิชาการเกี่ยวกับการสอนเด็กบกพร่องทางการได้ยิน ส่วนใหญ่ครูจะเข้ารับการอบรม รวมถึงการได้รับการอบรมเรื่องภาษามือไทยด้วย ครูส่วนใหญ่ได้ทำการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม จากวิธีศึกษาด้วยตนเอง จากตำรา บทความต่างๆ แต่ไม่เคยเขียนบทความหรือตำราทางวิชาการ มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่เขียนบทความ ในการสื่อสารกับเด็กบกพร่องทางการได้ยิน ครูส่วนใหญ่จะใช้ระบบรวมคือ การใช้ภาษามือ การใช้ภาษาเขียน การสะกดตัวอักษรด้วยนิ้วมือ และการอ่านริมฝีปาก ในการสื่อสารด้วยภาษามือ เมื่อเด็กเป็นผู้ใช้ภาษามือ พบว่า ครูมีความเข้าใจระดับปานกลาง และเมื่อครูเป็นผู้ใช้ภาษามือ พบว่าเด็กบกพร่องทางการได้ยินมีความเข้าใจในระดับปานกลางและค่อนข้างมาก ในอัตราส่วนที่เท่ากัน พบว่าครูมีการใช้ภาษาท่าทางโดยธรรมชาติ (Gestures) ประกอบกับการใช้ภาษามือ ในการสอนศิลปศึกษา ส่วนวิธีการสื่อสารด้วยการสะกดตัวอักษรเป็นภาษาไทยด้วยนิ้วมือ (Finger Spelling) จำนวน 44 ตัว พบว่าครูส่วนใหญ่สามารถสะกดได้

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพการสอนวิชาศิลปศึกษาของครูศิลปะ ในด้านวัตถุประสงค์การสอน เนื้อหาการสอน วิธีการสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผล และเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลสรุปได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์การสอน (ตารางที่ 2)

การปฏิบัติตามสภาพความเป็นจริง ของครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษา ในโรงเรียนโสตศึกษา โดยส่วนรวมพบว่า มีการปฏิบัติที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุดคือ กำหนดวัตถุประสงค์การสอนเพื่อ ให้เด็กบกพร่องทางการได้ยินมีความรู้ ความสามารถพื้นฐานทางด้านศิลปะ ($\bar{X} = 4.06$) อันดับรองลงมาคือ กำหนดวัตถุประสงค์การสอนเพื่อการเรียนรู้ตามความต้องการของเด็กบกพร่องทางการได้ยิน ($\bar{X} = 3.75$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ กำหนดวัตถุประสงค์การสอน เพื่อการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ($\bar{X} = 3.25$)

2. เนื้อหา (ตารางที่ 3)

การปฏิบัติตามสภาพความเป็นจริง ของครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษา ในโรงเรียนโสตศึกษา ในด้านเนื้อหา โดยส่วนรวมพบว่า มีการปฏิบัติที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ

พบว่า ข้อที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงมากเป็นอันดับหนึ่งคือ การแปลงเนื้อหา ให้เหมาะสมกับเด็กบกพร่องทางการได้ยิน ($\bar{X} = 4.00$) อันดับรองลงมาคือเนื้อหาส่งเสริมผู้เรียน ($\bar{X} = 3.93$) ให้นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ เนื้อหาปลูกฝังผู้เรียนให้มีความซาบซึ้งและภาคภูมิใจในศิลป วัฒนธรรมไทย ($\bar{X} = 3.06$)

3. วิธีการสอน (ตารางที่ 4)

การปฏิบัติตามสภาพความเป็นจริง ของครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษา ในโรงเรียนโสตศึกษา ในด้านวิธีการสอน โดยส่วนรวมพบว่า มีการปฏิบัติที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุดคือ สอนศิลปศึกษาโดยใช้วิธีสาธิต ($\bar{X} = 4.50$) อันดับรองลงมาคือ การเน้นประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสในด้านการมอง ($\bar{X} = 4.43$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ สอนโดยใช้การอ่านริมฝีปาก ($\bar{X} = 2.18$)

4. สื่อการสอน (ตารางที่ 5)

การปฏิบัติตามสภาพความเป็นจริง ของครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษา ในโรงเรียนโสตศึกษา ในด้านสื่อการสอน โดยส่วนรวมพบว่า มีการปฏิบัติที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงมากและมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือใช้สื่อเป็นของจริง เช่น ดอกไม้ ผลไม้ ($\bar{X} = 4.37$) และครูผู้สอนเป็นผู้ผลิตสื่อเอง ($\bar{X} = 4.37$) ข้อที่ตรงน้อยและมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การใช้บทเรียนสำเร็จรูปจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ($\bar{X} = 1.18$)

5. การวัดประเมินผล (ตารางที่ 6)

การปฏิบัติตามสภาพความเป็นจริง ของครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษา ในโรงเรียนโสตศึกษา ในด้านการวัดและการประเมินผล โดยส่วนรวมพบว่ามีการปฏิบัติที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงมาก และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การตรวจผลงานสำเร็จรูป ($\bar{X} = 4.37$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับรองลงมาคือ การสังเกตพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.12$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การทำแบบบันทึกแสดงพัฒนาการทางศิลปะของนักเรียนแต่ละคน ($\bar{X} = 2.68$)

ตอนที่ 3 เกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาศิลปะศึกษา ของครูศิลปะ ในด้านวัตถุประสงค์ การสอน เนื้อหาการสอน วิธีการสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผล และเกณฑ์ที่ใช้ในการ ประเมินผล สรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาในด้านวัตถุประสงค์ (ตารางที่ 7)

จากความคิดเห็น ของครูผู้สอนวิชาศิลปะศึกษา ในโรงเรียนโสตศึกษา ในด้านวัตถุประสงค์ โดยส่วนรวมพบว่ามีปัญหาปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ กำหนด วัตถุประสงค์การสอน เพื่อการเรียนรู้ตาม จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ($\bar{X} = 3.00$) อันดับรองลงมาคือ กำหนดวัตถุประสงค์การสอนเพื่อพัฒนาจิตใจ บุคลิกและรสนิยมของเด็กบกพร่องทางการได้ยิน ($\bar{X} = 2.93$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ กำหนดวัตถุประสงค์การสอน เพื่อให้เด็กบกพร่องทางการได้ยิน มีความรู้ความสามารถพื้นฐานทางด้านศิลปะ ($\bar{X} = 2.18$)

2. ปัญหาในด้านเนื้อหา (ตารางที่ 8)

จากความคิดเห็น ของครูผู้สอนวิชาศิลปะศึกษา ในโรงเรียนโสตศึกษา ในด้านเนื้อหา โดยส่วนรวมพบว่า มีปัญหาปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัญหาปานกลางและมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การ กำหนดเนื้อหาปลูกฝังผู้เรียนให้มีความซาบซึ้ง และภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมไทย ($\bar{X} = 3.18$) อันดับรองลงมาคือ กำหนดเนื้อหาส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 2.75$) ปัญหาน้อยและข้อที่มี ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ เนื้อหาส่งเสริมผู้เรียนให้นำความรู้ไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ ($\bar{X} = 2.31$)

3. ปัญหาในด้านวิธีการสอน (ตารางที่ 9)

จากความคิดเห็น ของครูผู้สอนวิชาศิลปะศึกษา ในโรงเรียนโสตศึกษา ในด้านวิธีการสอน โดยส่วนรวมพบว่ามีปัญหาน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัญหาปานกลาง และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ สอนศิลปะศึกษาโดยใช้วิธีบรรยาย ($\bar{X} = 3.18$) อันดับรองลงมาคือ การให้โอกาสในการที่ ผู้เรียนจะซักถามสิ่งที่เป็นนามธรรมในวิชาศิลปะศึกษา ($\bar{X} = 3.06$) ปัญหาน้อยที่สุดและมีค่าเฉลี่ยน้อย ที่สุดคือ การสอนศิลปะศึกษาโดยใช้วิธีการสาธิต ($\bar{X} = 1.37$)

4. ปัญหาในด้านสื่อการสอน (ตารางที่ 10)

จากความคิดเห็น ของครูผู้สอนวิชาศิลปะศึกษาในโรงเรียนโสตศึกษา ในด้านสื่อการสอน โดยส่วนรวม พบว่ามีปัญหาน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัญหาหนักและเป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด การใช้

บทเรียนสำเร็จรูปจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ($\bar{X} = 4.06$) ปัญหาบ่อยและมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ใช้สื่อเป็นของจริง เช่น ดอกไม้ ผลไม้ ($\bar{X} = 1.50$)

5. ปัญหาในด้านการวัดและประเมินผล (ตารางที่ 11)

จากความคิดเห็น ของครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษา ในโรงเรียนโสตศึกษา ในด้านการวัดและประเมินผล โดยส่วนรวมพบว่าปัญหาบ่อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัญหาปานกลางและมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การทดสอบแบบข้อเขียน ($\bar{X} = 2.87$) อันดับรองลงมาคือ วัดและประเมินผลโดยคำนึงถึงเจตคติและความสนใจ ($\bar{X} = 2.81$) การทำแบบบันทึกแสดงพัฒนาการทางศิลปะของนักเรียนแต่ละคน ปัญหาบ่อยและมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การตรวจผลงานสำเร็จรูป ($\bar{X} = 1.62$)

ตอนที่ 4 จากการสัมภาษณ์ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนวิชาศิลปศึกษาของครูศิลปะ ในโรงเรียนโสตศึกษา พอสรุปได้ดังนี้

1. ด้านวัตถุประสงค์

ครูผู้สอนมีความเห็นว่า ควรกำหนดวัตถุประสงค์การสอน เพื่อการเรียนรู้ตามความต้องการของเด็กบกพร่องทางการได้ยิน และให้มีความรู้ความสามารถพื้นฐานทางด้านศิลปะ ครูผู้สอนศึกษาโครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความเห็นว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมกับผู้เรียน แต่ในการนำมาใช้จะต้องนำมาปรับ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของครูผู้สอนในการสอนวิชาศิลปศึกษา และต้องดูจากความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กบกพร่องทางการได้ยิน โดยครูจะปรับให้เด็กบกพร่องทางการได้ยิน ได้ฝึกปฏิบัติมาก ส่วนด้านทฤษฎีให้เรียนรู้ในส่วนที่สำคัญ ที่จะ เป็นพื้นฐานอันจะนำไปสู่ความเข้าใจ แล้วสามารถปฏิบัติได้ อีกทั้งต้องดูจากสภาพแวดล้อมของโรงเรียน เพื่อความเหมาะสมในการกำหนดวัตถุประสงค์การสอนด้วยเช่นกัน

2. ด้านเนื้อหา

ครูผู้สอนมีความเห็นว่า ด้านเนื้อหา จะต้องมีการแปลงเนื้อหาให้เหมาะสมกับเด็กบกพร่องทางการได้ยิน เหมาะสมกับวิธีสอนและเหมาะสมกับระยะเวลา โดยอัตราส่วนของเนื้อหาจะเป็น 20 การปฏิบัติงานศิลปะ 80 รายละเอียดต่างๆ ที่ไม่จำเป็นของเนื้อหาต้องลดทอนลง แต่ส่วนสำคัญที่จะเป็นพื้นฐาน อันจะนำไปสู่ความเข้าใจแล้วสามารถปฏิบัติได้จะคงไว้ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ เนื่องมาจากเด็กบกพร่องทางการได้ยินไม่ค่อยสนใจเนื้อหาหรือทฤษฎี ประกอบกับในการอธิบายทฤษฎี

บางคำไม่มีท่ามือ ครูผู้สอนต้องใช้การอธิบายเชิงเปรียบเทียบ หรือยกตัวอย่างประกอบ เพื่อที่จะให้ผู้เรียนได้เข้าใจทำให้ต้องใช้เวลานาน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะคัดเลือกสรรเนื้อหาที่สำคัญจริงๆ หรือการที่จะทำให้ผู้เรียนมีความซาบซึ้งและภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมไทย ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ครูผู้สอนต้องการปลูกฝัง แต่มีปัญหาอยู่ที่การถ่ายทอดสิ่งที่เป็นนามธรรม ผ่านการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นภาษามือ ภาษาเขียน หรือระบบรวมก็ตาม ทั้งนี้เนื่องมาจากว่า ประสบการณ์ของผู้สอนกับผู้เรียนที่เป็นเด็กบกพร่องทางการได้ยินมีความแตกต่างกันมาก

ปัญหาอีกประการหนึ่ง ที่มีผลมาจากในโรงเรียนโสตศึกษาหลายๆ โรงเรียน ครูสอนนาฏศิลป์มีเพียง 1 คน มีชั่วโมงสอนต่อสัปดาห์มาก จนไม่สามารถมาสอนร่วมกับศิลปศึกษาได้ หรือวิชาดนตรีครูผู้สอนศิลปะมีความเห็นว่า ดนตรีมีความสำคัญกับเด็กบกพร่องทางการได้ยิน เพราะดนตรีจะช่วยกระตุ้น และส่งผลถึงพัฒนาการในด้านต่างๆ ของผู้เรียนได้ แต่โรงเรียนขาดแคลนบุคลากรที่มีความชำนาญในด้านดนตรี ที่จะมาสอนเด็ก เพราะครูศิลปะเองอาจจะสอนในส่วนของทฤษฎีเกี่ยวกับดนตรี เช่น รูปแบบของเครื่องดนตรี ประเภทต่างๆ แต่ในด้านปฏิบัติ ครูศิลปะไม่มีประสบการณ์มากพอที่จะสอนได้ ส่วนใหญ่จึงรวมชั่วโมงของดนตรีและนาฏศิลป์มาเป็นศิลปะ

3. ด้านวิธีสอน

ครูผู้สอนมีความเห็นว่า วิธีสอนควรคำนึงถึงผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และครูจะรู้จักวิทยาของเด็กบกพร่องทางการได้ยินเป็นอย่างดี จึงต้องเลือกวิธีสอนที่เหมาะสมกับความสนใจ ความสามารถในการรับรู้ของเด็กบกพร่องทางการได้ยิน ในวิชาศิลปศึกษาครูจะใช้วิธีสาธิตคือ การปฏิบัติในนักเรียนดู หรือมีรูปภาพตัวอย่าง หรือของจริงสำหรับใช้ประกอบในการอธิบาย และเป็นการฝึกทักษะในการมองเห็น เนื่องจากธรรมชาติของเด็กบกพร่องทางการได้ยิน จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ จากการมองเห็นเป็นสิ่งสำคัญ ในส่วนของวิธีสอนครูจะใช้ระบบรวมคือจะใช้ทั้งภาษามือ ภาษาเขียน การอ่าน รีมฝีปาก รวมถึงการสะกดตัวอักษรด้วยนิ้วมือ เพราะจะเห็นหนทางที่จะทำให้เด็กบกพร่องทางการได้ยินเกิดการเรียนรู้ เข้าใจและสามารถปฏิบัติงานศิลปะได้ ควรใช้เวลาและโอกาสในการที่เด็กจะซักถามในสิ่งที่เป็นนามธรรม ซึ่งครูยอมรับว่าในการอธิบายเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นนามธรรม จะใช้เวลานานและยากลำบากเนื่องจากคำภาษามือมีจำกัด ส่งผลถึงการบรรยายหรืออภิปรายก็ใช้น้อยกว่าการสอนเด็กปกติทั่วไป ส่วนการอ่านรีมฝีปากเด็กจะไม่จดจำ อีกประการหนึ่งคือ ธรรมชาติของเด็กบกพร่องทางการได้ยินจะลืมนง่าย ฉะนั้นต้องมีการทบทวนบทเรียนบ่อยๆ หรือเมื่อสั่งงานครูต้องเขียนกระดานให้เด็กจด โดยครูจะเรียบเรียงภาษาให้เด็กเข้าใจได้ง่าย

การพาไปศึกษานอกสถานที่จะทำให้ยาก เนื่องจากเวลาเรียนไม่เอื้ออำนวยผู้บริหารจะสนับสนุน ถ้ามีการแข่งประกวดภาพทางด้านศิลปะ ครูสามารถพาเด็กออกไปนอกสถานที่ได้ การให้คำแนะนำติชมแก้ไขในการปฏิบัติงานศิลปะ ครูจะกระทำไม่ได้ทั่วถึง เนื่องจากนักเรียนมีจำนวนมาก ในทางการจัดการสามารถแบ่งนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แต่ละชั้นปีออกเป็น 2 ห้อง แต่เนื่องจากครูผู้สอนวิชาศิลปะมีจำนวนไม่เพียงพอ ฉะนั้นในทางปฏิบัติครูจึงต้องรวมนักเรียน 2 ห้อง เพื่อความสะดวกในการสอนและเป็นการแก้ปัญหาเรื่องการขาดแคลนบุคลากร

ในส่วนของการบรรยายหรืออภิปราย มักจะใช้เวลานานในการสื่อสาร ซึ่งเวลาเรียนแต่ละคาบไม่เอื้ออำนวยให้ใช้วิธีการนี้ ครูผู้สอนมีความเห็นว่าวิธีสาธิต เป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุด กับผู้เรียนที่เป็นเด็กบกพร่องทางการได้ยิน

4. สื่อการสอน

ครูผู้สอนมีความเห็นว่า สื่อการสอนเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับเด็กบกพร่องทางการได้ยินมาก เนื่องจากเด็กเมื่อขาดการรับรู้หรือบกพร่องทางการได้ยิน ก็จะใช้สายตาในการเรียนรู้ ฉะนั้นสื่อการสอนจึงช่วยให้เด็กบกพร่องทางการได้ยิน สามารถเข้าใจสิ่งต่างๆ ได้ สื่อที่ใช้จะเป็นของจริง หรือหุ่นจำลองหรือรูปภาพต่างๆ หากนำมาใช้ควบคู่กับการบรรยาย การอธิบาย จะช่วยให้ใช้เวลาในการอธิบายน้อยลง โดยครูจะเป็นผู้ผลิตสื่อเอง หรือร่วมมือกับนักเรียน หรือทำการจัดซื้อสื่อสำเร็จรูป ซึ่งครูจะต้องเลือกให้ตรงกับเนื้อหาที่จะสอน มีรูปแบบเรื่องราวที่เร้าความสนใจ สไลด์ วีดิทัศน์ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะใช้บ้างไม่บ่อยครั้ง เนื่องจากอุปกรณ์เหล่านี้ไม่ได้อยู่ประจำที่ห้องศิลปะ ทำให้ไม่สะดวกในการเตรียมการสอน

โรงเรียนโสตศึกษาหลายแห่ง ได้รับบริจาคเครื่องคอมพิวเตอร์จากบริษัท ห้างร้าน มูลนิธิ หรือจากหน่วยราชการต่างๆ แต่มักจะใช้สำหรับฝึกพิมพ์ดีดเท่านั้น ครูศิลปะมีความคิดเห็นว่าคอมพิวเตอร์จะเป็นสื่อการสอนที่มีประโยชน์กับเด็กมาก เพราะมีภาพที่เคลื่อนไหวสีสันสดใสสวยงาม เหมาะกับธรรมชาติของเด็กบกพร่องทางการได้ยิน ที่ใช้สายตาในการเรียนรู้เพื่อชดเชยความบกพร่องทางการได้ยิน แต่ครูผู้สอนไม่ได้นำคอมพิวเตอร์มาประยุกต์ใช้ในการสอนศิลปะ เนื่องจากไม่มีความชำนาญและมีความต้องการที่จะได้รับการฝึกอบรมทางด้านนี้เป็นอย่างยิ่ง

ประโยชน์ของสื่อการสอน ครูมีความคิดเห็นว่า ช่วยย่นระยะเวลาในการบรรยาย การอธิบาย โดยใช้เวลาสื่อสารน้อยลง และเด็กบกพร่องทางการได้ยิน สามารถเข้าใจได้ดีกว่าที่ไม่มีสื่อ และครูสามารถมั่นใจได้ว่า สื่อที่ใช้จะช่วยให้เห็นรูปธรรมได้ชัดเจน ตรงตามวัตถุประสงค์และเนื้อหาการสอน เพราะประสบการณ์ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ของเด็กบกพร่องทางการได้ยินแต่ละคนไม่เท่ากัน

5. การวัดและประเมินผล

ครูมีความเห็นว่า เด็กบกพร่องทางการได้ยินมีสมาธิ และมีความตั้งใจที่ดีในการปฏิบัติงานศิลปะ สิ่งที่เด็กทำได้คือ การลอกเลียนแบบ ความสัมพันธ์ระหว่างสายตาและมือสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี แต่สำหรับการวัดในด้านความคิดสร้างสรรค์ จะเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก เนื่องจากครูผู้สอนมีความเห็นว่าภาษามือมีคำจำกัด จึงส่งผลถึงการสื่อสาร การอสนและการวัดผล ไม่มีท่ามือเฉพาะสำหรับคำศัพท์ต่างๆ ทางด้านศิลปะ เมื่อครูลดเนื้อหา ทฤษฎีกฎเกณฑ์ การวัดผลก็ต้องลดตามไปด้วย หรือการสอบข้อเขียนก็จะเป็นข้อสอบแบบปรนัย เนื่องจากเด็กมีปัญหาในการอ่านและการเขียน ข้อสอบแบบอัตนัยจึงทำไม่ได้ในระหว่างเทอม ครูจึงเน้นทักษะ ทำการเก็บคะแนนจากผลงานสำเร็จรูปต่างๆ ประกอบกับสำรวจพฤติกรรมในการทำงาน ความสนใจความตั้งใจ หรือระหว่างการอธิบาย ครูอาจทำการถามแล้วให้เด็กตอบ เพื่อต้องการทราบว่าเด็กมีความเข้าใจตรงกับที่ครูยกตัวอย่างหรือไม่

ในการตรวจผลงาน ครูจะให้เด็กมีส่วนร่วมในการตรวจด้วย สำหรับการทำแผนบันทึกการสอนครูให้ความเห็นว่าภาระงานสอนมาก รวมถึงภาระงานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมายจึงทำบันทึกการสอนบ้างแต่ไม่ทุกครั้ง

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการสอนวิชาศิลปะศึกษาของครูศิลปะในโรงเรียนโสตศึกษา ได้แบ่งสาระสำคัญของการอภิปรายผลไว้ 2 ด้าน ดังนี้

สถานภาพของครูสอนศิลปะ

สภาพและปัญหาการปฏิบัติของครูสอนศิลปะ

สถานภาพของครูสอนศิลปะ

จากการศึกษาเกี่ยวกับสถานภาพของครูสอนศิลปะ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

พบว่า ครูสอนศิลปะเป็นชายมากกว่าหญิง ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี และรับผิดชอบงานสอนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 แต่มีครูบางคนต้องสอนในชั้นประถมศึกษา หรือระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย รวมทั้งต้องทำการสอนวิชาอื่นๆ ด้วย เช่น ภาษาอังกฤษ การฝึกพูด สำหรับการเข้าอบรมทางศิลปะ พบว่ามีครูร้อยละ 50 ที่เคยเข้าอบรม และอีกร้อยละ 50 ไม่เคยเข้ารับการอบรมทางศิลปะ แต่ครูจะศึกษาจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอนศิลปะแล้วนำมาประยุกต์ใช้กับเด็กบกพร่องทางการได้ยิน ส่วนใหญ่ไม่ทราบมาก่อนว่าต้องมาสอนที่โรงเรียนโสตศึกษา เมื่อ

มาทำงานครั้งแรก จะมีครูนำไปสังเกตการเรียนการสอน และศึกษาวิธีการสอน จากเอกสารและเพื่อนร่วมงาน เมื่อทำการสอนก็จะมีประสบการณ์เพิ่มขึ้นตามลำดับ ซึ่งครูมั่นใจว่ามีความรู้ความสามารถที่จะสอนได้ ถ้าครูคนใดไม่ได้จบมาทางด้านการศึกษาพิเศษโดยตรง จะต้องเข้ารับการอบรมครูระยะสั้น 30 – 45 วัน (สมพงษ์ สิงหะพล, 2536) ซึ่งครูจะได้รับความรู้จากการอบรม เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษในภาพรวมของเด็กพิเศษทุกประเภท ครูผู้สอนต้องนำมาปรับโดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ เพราะครูมีความเห็นว่าเด็กบกพร่องทางการได้ยิน มีความสามารถในการรับรู้และเรียนรู้ต่างจากเด็กปกติทั่วไป ครูมีความเห็นว่า วิชาศิลปะมีความเหมาะสมที่เด็กบกพร่องทางการได้ยินจะสามารถทำได้ แต่ครูอาจดูแลไม่ทั่วถึงเนื่องจากนักเรียนมีจำนวนมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด เพราะแต่ละโรงเรียนยังขาดแคลนบุคลากรซึ่งสอดคล้องกับสมพงษ์ สิงหะพล (2536) กล่าวไว้คือปัญหาบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ หรือโรงเรียนเรียนร่วมยังไม่ได้สัดส่วนเท่าที่ควร จากการที่รัฐกำหนดไว้ว่า สัดส่วนครูต่อนักเรียน คือ 1 : 8 ในส่วนของงบประมาณมีความเหมาะสมไม่มีปัญหา แต่ขาดความพร้อมเกี่ยวกับสถานที่หรือห้องเรียนเฉพาะของศิลปะ โรงเรียนโสตศึกษาที่อยู่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑลผู้บริหารให้ความสำคัญกับศิลปศึกษา แต่โรงเรียนที่อยู่ในต่างจังหวัดผู้บริหารจะไม่ค่อยให้ความสำคัญกับศิลปศึกษา ส่วนหนึ่งมาจากการเปลี่ยนผู้บริหาร ซึ่งจะอยู่เพียง 1 – 2 ปี ก็เกษียณอายุราชการ จึงเป็นไปได้ที่โครงการต่างๆ ที่ครูสอนศิลปะวางแผนไว้อาจจะไม่ต่อเนื่อง เพราะขึ้นอยู่กับความทุ่มเทในเรื่องของเวลาของผู้บริหาร ครูศิลปะมีภาระงานอื่นนอกเหนือจากงานสอน และต้องทำหน้าที่ดูแลหอนอน สำหรับโรงเรียน โสตศึกษาที่อยู่ในต่างจังหวัด เนื่องจากเด็กจะอยู่ประจำ ดังนั้นภาระงานที่นอกเหนือจากงานสอนครูจะใช้เวลาในตอนเย็น หรือวันหยุดสุดสัปดาห์ที่จะทำ ในส่วนของการที่จะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด ครูส่วนใหญ่ต้องการความพร้อมในเรื่องของสื่อ และวัสดุอุปกรณ์ที่จะนำมาใช้สอนมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

สภาพและปัญหาการปฏิบัติของครูสอนศิลปะ สามารถอภิปรายผลการวิจัยในแต่ละด้านได้ดังนี้

1. ด้านวัตถุประสงค์

จากสภาพและการปฏิบัติของครูสอนศิลปะ พบว่ามีการกำหนดวัตถุประสงค์การสอนเพื่อให้เด็กบกพร่องทางการได้ยิน มีความรู้ ความสามารถพื้นฐานทางด้านศิลปะ ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของสังคม ทองมี (2533) ที่พบว่าในทัศนะของผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาหลักสูตร นักวิชาการด้านศิลปศึกษา และผู้ใช้หลักสูตรที่มีต่อวิชาศิลปศึกษาในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ว่าควรเน้นความรู้พื้นฐานและความชื่นชม รู้คุณค่าในศิลปวัฒนธรรม และผู้วิจัยมีความเห็นว่าการที่ครูผู้สอนได้ดำเนินการตามที่หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ที่เขียนไว้

เพราะเป็นสิ่งที่ครูเห็นว่าเหมาะสมที่สุด สำหรับผู้เรียนที่เป็นเด็กบกพร่องทางการได้ยิน เพราะการเรียนการสอนวิชาศิลปะในโรงเรียนโสตศึกษา เป็นการเรียนรู้เพื่อปูพื้นฐานเท่านั้น และเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับความคิดเห็นของครู ที่ผู้วิจัยได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ คือครูมีความคิดเห็นว่า ในการสอนวิชาศิลปะเป็นการเรียนเพื่อให้เด็กบกพร่องทางการได้ยินมีความรู้พื้นฐานทางด้านศิลปะ สามารถที่จะปฏิบัติงานทางศิลปะได้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ที่ครูได้กำหนดไว้ แต่ประเด็นที่ครูเห็นว่ายังเป็นปัญหา ก็คือการกำหนดวัตถุประสงค์การสอน เพื่อการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจาก หลักสูตรที่กระทรวงกำหนดให้โรงเรียนโสตศึกษา ใช้หลักสูตรเหมือนกันกับเด็กปกติ ครูผู้สอนมีความเห็นว่า ครูจะใช้หลักสูตรเป็นแต่เพียงแนวทางที่จะต้องสอนในหัวข้อเรื่องใดบ้างเท่านั้น แต่ในการกำหนดวัตถุประสงค์การสอน ครูจะคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะครูจะทราบได้เป็นอย่างดี ว่าผู้เรียนที่เป็นเด็กบกพร่องทางการได้ยินจะมีความสามารถในการเรียนรู้ที่แตกต่างจากเด็กปกติ ซึ่งตรงกับที่ผดุง อารยะวิญญู (2533) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กบกพร่องทางการได้ยินจำนวนมาก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า วิธีการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดผลที่ปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบันเหมาะที่จะนำมาใช้กับเด็กปกติมากกว่า วิธีการบางอย่างจึงไม่เหมาะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และตรงกับ Dunn (1973) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กพิเศษจำนวนมากต้องการหลักสูตรที่แตกต่างจากเนื้อหาที่สอนกันในโรงเรียนปกติ เช่น การอ่านปากสำหรับเด็กหูหนวก และอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดเป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ คือครูมีความเห็นว่าโครงสร้างหลักสูตรมีความเหมาะสม สามารถนำมาใช้กับเด็กบกพร่องทางการได้ยินได้ แต่ครูผู้สอนต้องนำมาปรับในแง่ของการปฏิบัติ คือนำมาเขียนวัตถุประสงค์ใหม่ โดยคำนึงถึงประสบการณ์ในการสอนของครูและความสามารถของผู้เรียน แต่มีครูบางท่านเสนอว่าต้องการหลักสูตรศิลปศึกษาเฉพาะสำหรับเด็กบกพร่องทางการได้ยิน และผู้วิจัยเห็นว่าเป็นประเด็นที่น่าสนใจ เนื่องจากถ้ามีหลักสูตรศิลปศึกษาเฉพาะสำหรับเด็กบกพร่องทางการได้ยิน จะทำให้การสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนโสตศึกษาทั่วประเทศมีความเป็นมาตรฐานเดียวกัน ไม่ต้องขึ้นอยู่กับผู้สอนที่มีความแตกต่างกันทั้งเรื่องประสบการณ์ในการสอนเด็กบกพร่องทางการได้ยิน หรือประสบการณ์ในการสอนวิชาศิลปศึกษา แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ หน่วยงานของรัฐและบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายจะต้องร่วมมือกัน โดยคำนึงถึงความสำคัญของเด็กๆ ความสำคัญของวิชาศิลปศึกษาว่ามีความหมาย มีความเหมาะสมต่อพัฒนาการทุกๆ ด้าน ในอันที่จะทำให้เด็กบกพร่องทางการได้ยิน มีความรู้ ความสามารถ เทียบเคียงกับเด็กปกติได้มากกว่าที่ดำเนินการอยู่ในสภาพปัจจุบัน

2. ด้านเนื้อหา

จากสภาพและการปฏิบัติของครูสอนศิลปะ พบว่ามีการแปลงเนื้อหาให้เหมาะสมกับเด็กบกพร่องทางการได้ยิน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากครูผู้สอนมีความเข้าใจในธรรมชาติของผู้เรียนว่ามีปัญหาทางภาษา และมีทักษะทางภาษาจำกัด สอดคล้องกับ ดารณี อุทัยรัตนกิจ (2538) ที่กล่าวว่า เด็กบกพร่องทางการได้ยิน มีข้อจำกัดทางภาษาและถ้อยคำทั้งการรับรู้และการแสดงออก เด็กมีความจำกัดในการรับข้อมูลเข้า และส่งข้อมูลออก เด็กบกพร่องทางการได้ยิน ไม่สามารถเรียนรู้ความหมาย สัญลักษณ์และมโนทัศน์ ได้เหมือนกับเด็กปกติทั่วไป และจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน ทำให้ทราบว่าในการสอนวิชาศิลปะศึกษานั้น เนื้อหามีคำที่ยากไม่มีท่าภาษามือ ทำให้ครูต้องใช้เวลาาน และใช้วิธีการสอนต่างๆ เช่น การเขียนกระดาน การใช้รูปภาพประกอบ การอธิบายและยกตัวอย่างเปรียบเทียบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้ ถ้าเด็กยังไม่เข้าใจ ครูอาจจะเลือกเด็กบางคน ที่เก่งและเข้าใจแล้วให้เด็กถ่ายทอดให้เพื่อน เพื่อที่จะได้เข้าใจตรงกัน นอกจากการแปลงเนื้อหาแล้วยังต้องลดทอนให้น้อยลงอีก แต่เน้นด้านทักษะหรือการปฏิบัติให้มาก เพราะครูเห็นว่าเป็นสิ่งที่เด็กบกพร่องทางการได้ยินสามารถทำได้ดี เนื่องจากไม่มีเรื่องของภาษาเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การลดทอนเนื้อหาเนื่องจากไม่มีท่าภาษามือ หรือมีคำจำนวนน้อยกว่าภาษาพูดหรือภาษาเขียน เป็นปัญหาที่ไม่ได้รับการแก้ไข เนื่องจากว่าเนื้อหาหรือทฤษฎีต่าง ๆ ทางด้านศิลปะศึกษา มีความสำคัญต่อความคิด ความเข้าใจ การรับรู้และการสร้างผลงานศิลปะด้านปฏิบัติ ศิลปะไม่ควรจะเน้นทักษะเพียงอย่างเดียว ควรให้ความสนใจในเรื่องของความคิดสร้างสรรค์งาน แนวคิดในการทำงานของศิลปิน การรับรู้ถึงอารมณ์ความรู้สึกต่อสิ่งสวยงาม ความสนุกสนานเพลิดเพลินในการทำกิจกรรมทางศิลปะรวมถึงการถ่ายทอดความรู้สึกของบุคคลผ่านงานศิลปะ โดยที่ไม่มีเรื่องของภาษาเข้ามาเกี่ยวข้องมากเกินไป ซึ่งสอดคล้องกับบทความของ Pan Yuan-shin (1984) ที่สรุปว่าศิลปะหัตถกรรมมีความเหมาะสมกับเด็กบกพร่องทางการได้ยิน และผู้วิจัยมีความเห็นว่า ทำอย่างไรที่จะมีการระดมความคิดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในด้านที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาหรือการสอนศิลปะสำหรับเด็กบกพร่องทางการได้ยิน รวมถึงการคิดทำภาษามือที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อให้มีความเป็นมาตรฐาน ความชัดเจนและครอบคลุมต่อการอธิบายเนื้อหาให้เด็กบกพร่องทางการได้ยิน สามารถเข้าใจได้ ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาทำให้ครูไม่จำเป็นต้องลดทอนเนื้อหาให้น้อยลง แล้วเน้นหนักแต่ด้านทักษะของกรปฏิบัติ เพื่อที่เด็กบกพร่องทางการได้ยิน จะได้มีพัฒนาการทางด้านสติปัญญา อารมณ์ ควบคู่ไปกับการปฏิบัติงาน หรือทำกิจกรรมทางศิลปะได้ทัดเทียมกับเด็กปกติทั่วไป

ส่วนข้อที่มีปัญหามากที่สุดคือ การกำหนดเนื้อหาปลูกฝังผู้เรียนให้มีความซาบซึ้งและภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมไทย ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก เรื่องที่เกี่ยวข้องกับนามธรรม หรือการจะทำให้เด็กเกิดจินตนาการ และถ่ายทอดความรู้สึก ลึกซึ้งออกมา ครูผู้สอนให้ความเห็นว่าคำภาษามือมีจำกัด เป็นเรื่องที่ทำได้ยากมากซึ่ง สอดคล้องกับผลวิจัยของ ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล (2535) ที่พบว่า คะแนนจากแบบทดสอบความไวในการรับรู้เชิงสุนทรีย์ ระหว่างนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินกับนักเรียนปกติ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน และคะแนนจากแบบทดสอบความสามารถทางเหตุผลเชิงนามธรรม ระหว่างนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินกับนักเรียนปกติ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรุงเทพมหานครแตกต่างกัน และดารณี อุทัยรัตนกิจ (2538) กล่าวว่า ผลการศึกษาในปัจจุบันพบว่า การสูญเสียการได้ยินไม่ได้มีผลกระทบต่อพัฒนาการทางสติปัญญาโดยทั่วไป แต่มีผลต่อความสามารถทางสติปัญญาเป็นบางด้าน เช่น การสูญเสียการได้ยินอาจมีผลกระทบต่องานที่เกี่ยวข้องกับถ้อยคำ สัญลักษณ์ แต่อาจไม่มีผลกระทบต่องานที่ไม่ต้องใช้ภาษาถ้อยคำ

3. ด้านวิธีการสอน

จากสภาพและการปฏิบัติของครูสอนศิลปะ พบว่า สอนศิลปศึกษาโดยใช้วิธีสาธิต เน้นประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสในการมอง ซึ่งตรงกับบทความของ Betty Copeland (1984) ที่สรุปว่าครูศิลปะควรสอนโดยเน้นการมอง ประสบการณ์ทางด้านประสาทสัมผัส สอนโดยวิธีการสาธิตพร้อมทั้งมีภาพประกอบ หรือผลงานเป็นตัวอย่างให้นักเรียนได้เห็น และ Benton ; Graham และ Kendall (1969) กล่าวว่า จากทฤษฎีการรับรู้พบว่า คนหูหนวกขาดโอกาสทางการได้ยินไปถึงร้อยละ 13 นั้น ทำให้ขาดการติดต่อทางการพูดไปด้วย แต่คนหูหนวกจะได้รับสิ่งที่ธรรมชาติให้ทดแทนคือการรับรู้ทางสายตา จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน ทำให้ทราบความคิดเห็นว่า การที่ครูใช้วิธีการสาธิตให้นักเรียนดู และเน้นประสาทสัมผัสในการมอง เนื่องจากครูทราบธรรมชาติของเด็กบกพร่องทางการได้ยิน ว่าเมื่อไม่ได้ยินเสียง แต่จะมีความไวในการรับรู้ทางสายตา ในการทำกิจกรรมทางศิลปะ สายตาและมือจะมีความสัมพันธ์กันดี เด็กจะมีสมาธิและจะชอบทำกิจกรรมในวิชาศิลปะ และผู้วิจัยทราบว่ากิจกรรมในวิชาศิลปะศึกษา ในโรงเรียนโสตศึกษาส่วนใหญ่ จะเป็นการวาดเส้น (Drawing) ที่เหมือนแบบ แต่ผู้วิจัยเห็นว่าครูควรสอนให้เด็กได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ บุคลิกลักษณะเฉพาะตัวของเด็กๆ ในการถ่ายทอดรูปแบบ หรือสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ โดยไม่มีเรื่องของภาษาเข้ามาเกี่ยวข้อง ควรให้ทดลองทำงานศิลปะอย่างอิสระเสรี ไม่ต้องยึดคิดว่าผลงานจะต้องเหมือนต้นแบบ จะช่วยให้ครูได้ใช้วิธีการสอนในรูปแบบต่างๆ กัน ไม่จำเป็นต้องสาธิต หรือหา

รูปภาพหุ่นจำลอง แต่จะใช้วิธีการสอนแบบใดเพื่อจะให้เด็ก ๆ มีความสุขกับการทำกิจกรรมในวิชา ศิลปศึกษาได้มากที่สุด

ส่วนข้อที่มีปัญหามากที่สุดคือการสอนศิลปศึกษาโดยใช้วิธีบรรยาย ผู้วิจัยพบว่าการที่ครู ผู้สอนมีเวลาในการเรียนการสอนน้อย ทำให้วิธีบรรยายไม่สามารถกระทำได้ดีที่ ประกอบการยอมรับ ของครูผู้สอนเองว่า ยากที่จะบรรยายในส่วนที่เป็นทฤษฎี ถึงแม้จะให้เวลาในการอธิบายเพิ่มเติม ใน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับนามธรรม และประเด็นปัญหาที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งก็คือ การอภิปรายก็มี การกระทำค่อนข้างน้อย ซึ่งผู้วิจัยสังเกตว่าไม่ว่าจะเป็นการบรรยาย หรืออภิปราย ที่มีเงื่อนไขใน เรื่องของเวลาแล้ว ยังเนื่องมาจากความจำกัดของภาษามือ ที่มีจำนวนคำไม่มากพอสำหรับการ สอน การอธิบาย หรือการสื่อสารถ่ายทอดความคิดผ่านการกระทำที่เป็นภาษามือ อีกทั้งยังมีความ แดกต่างกันของภาษามือ ที่ครูในแต่ละโรงเรียนใช้สอนวิชาศิลปะ ประกอบกับผู้เรียนที่เป็นเด็ก บกพร่องทางการได้ยินเอง ก็มีข้อจำกัดในเรื่องของภาษา ในอันจะโยงไปถึงความเข้าใจ การรับรู้ ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ แต่การที่ครูสอนให้เด็กลงมือปฏิบัติงานศิลปะ จะช่วยให้เด็กสามารถเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติได้เช่นกัน แต่ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎี เช่น ประวัติศาสตร์ศิลป์ องค์ประกอบศิลป์ยังพบว่ามีปัญหา ที่ต้องให้ผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายร่วมมือกันแก้ไข ปัญหาที่จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ใกล้เคียงกับเด็กปกติมากที่สุด

4. สื่อการสอน

จากสภาพและการปฏิบัติของครูศิลปะ พบประเด็นสำคัญ 2 ข้อ คือ ใช้สื่อเป็นของจริง เช่น ดอกไม้ ผลไม้ และครูผู้สอนเป็นผู้ผลิตสื่อเอง และ Betty Copeland (1984) เขียนบทความพอสรุป ได้ว่า การมองของเด็กบกพร่องทางการได้ยินเหมือนแต่ปกติทั่วไป ครูศิลปะควรสอนโดยเน้นการมอง ประสบการณ์ทางด้านประสาทสัมผัส สอนโดยวิธีการสาธิตพร้อมทั้งมีภาพประกอบ หรือมีผลงาน เป็นตัวอย่างให้นักเรียนได้เห็น พบว่าสื่อประเภทสไลด์ วิดิทัศน์ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ ครูไม่ได้รับความ สะดวกในการใช้งาน เพราะอุปกรณ์เหล่านี้ไม่มีประจำหมวดศิลปะ ครูอาจนำมาใช้บ้างเทอมละ 1 – 2 ครั้ง ซึ่งครูก็ทราบเป็นอย่างดีว่าในการสอนเด็กบกพร่องทางการได้ยิน สื่อการสอนมีความจำเป็น และสำคัญมาก เพราะจะช่วยให้เด็กเข้าใจเนื้อหา ช่วยลดระยะเวลาของการสื่อสาร การอธิบาย ช่วยให้ เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน และช่วยสร้างความสนใจของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ปัญหาอีกประการหนึ่ง ที่ครูแสดงความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ คือระดับของชั้นเรียนที่มีความแตกต่างกัน ในความ รับผิดชอบของครูศิลปะแต่ละท่าน มีผลกระทบถึงการเตรียมสไลด์ เพราะการที่วัสดุ อุปกรณ์มี

จำนวนน้อย คือแต่ละโรงเรียนมีเครื่องฉายสไลด์เพียงเครื่องเดียว ความไม่สะดวกในการนำมาใช้ เวลาที่จำกัด ระดับชั้นเรียนในความรับผิดชอบต่างกัน ทำให้ครูผู้สอนไม่สามารถเตรียมสไลด์ประกอบการสอนได้ทันเวลา อาจต่างจากครูสอนศิลปะในโรงเรียนปกติที่จะสอนประจำชั้นใดชั้นหนึ่ง แต่มีจำนวนหลายห้องเรียน ครูจะเตรียมสไลด์เพียงครั้งเดียวได้โดยไม่ต้องเปลี่ยนภาพไปตามระดับชั้นเรียนที่ต่างกันเหมือนครูศิลปะในโรงเรียนโสตศึกษา

ข้อที่มีปัญหามากที่สุดคือ การใช้บทเรียนสำเร็จรูปจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งผู้วิจัยพบว่าครูศิลปะขาดความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ ที่จะนำมาช่วยเอื้อประโยชน์ต่อการสอน ทั้งที่คอมพิวเตอร์เป็นสื่อทางการศึกษา ที่นับว่าเป็นนวัตกรรมทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ และมีงานวิจัยรองรับเป็นพื้นฐานว่า การใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ช่วยให้เด็กได้รับการศึกษาที่ดีขึ้น เช่น งานวิจัยของวิรัช กล้าหาญ (2529) ทำการวิจัยเรื่องการทดลองใช้ไมโครคอมพิวเตอร์สอนซ่อมเสริมคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ หลังการทดลองสอนซ่อมเสริม โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของอัมพร พันธุ์พานิชย์ (2536) เรื่องผลของการสอนด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิกที่มีต่อความสามารถในการออกแบบลายกระเบื้อง ของนักเรียนหูหนวก โรงเรียนเศรษฐเสถียร ซึ่งผลวิจัยพบว่าคะแนนความสามารถในการออกแบบลายกระเบื้องของนักเรียนหูหนวก ที่ออกแบบด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิก ร้อยละ 50.00 อยู่ในระดับดีมาก จากการสัมภาษณ์ ครูผู้สอนส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า คอมพิวเตอร์จะเป็นสื่อการสอนที่ดีและเหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นเด็ก เป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งครูส่วนใหญ่มีความประสงค์ที่จะเข้ารับการศึกษาดูแบบในการสร้างบทเรียนสำเร็จรูปจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์ แต่ขัดข้องในเรื่องของเวลา เนื่องจากบุคลากรทางด้านศิลปะของโรงเรียนโสตศึกษาแต่ละโรงเรียนมีจำนวนน้อย หากครูเข้ารับการอบรม จะไม่มีบุคลากรทำหน้าที่แทน แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่า อาจใช้เวลาในช่วงของการอบรมตอนปิดภาคเรียนได้ แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐ และวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่จะเห็นประโยชน์ของการนำเทคโนโลยีมาใช้กับเด็ก ให้มากกว่าที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน รวมถึงการเพิ่มจำนวนบุคลากรให้เหมาะสมกับระดับของชั้นเรียนต่างๆ หรือเพิ่มบุคลากรที่มีวุฒิทางด้านศิลปศึกษาโดยตรง การขอความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนำเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์มาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อให้การศึกษาของเด็ก พัฒนาไปอีกขั้นหนึ่ง

5. การวัดและประเมินผล

จากสภาพและการปฏิบัติของครูสอนศิลปะ พบว่า ใช้การวัดและประเมินผลจากการตรวจผลงานสำเร็จรูป อาจเป็นเพราะว่าวิธีการวัดและประเมินผลแบบนี้ ทำให้ครูได้ทราบความก้าวหน้าของเด็กแต่ละคน และการตรวจผลงานนั้นเป็นวิธีที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้กันมากในโรงเรียน ทว่าไปผู้วิจัยมีความเห็นว่า ครูสามารถกำหนดเกณฑ์ในการประเมินผลเองได้ เพื่อความเหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน และครูพบว่าถ้าเด็กมีความสามารถในการจดจำเนื้อหาวิชาได้ไม่มากพอก็จะลดเกณฑ์การประเมินผลของการสอนแบบข้อเขียน แล้วเก็บคะแนนเพิ่มจากการปฏิบัติบ่อยครั้ง โดยครูอาจดูพฤติกรรมในการทำงาน ความตั้งใจ ความสนใจ ส่วนครูวิจารณ์ผลงานอาจมีบ้างแต่ไม่บ่อยครั้ง เพราะต้องใช้เวลาในการสื่อสาร ซึ่งเวลาเรียนที่มีจำกัด ทำให้ไม่สามารถวิจารณ์ผลงานได้ทุกครั้งที่ทำการเรียนการสอน ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ผู้วิจัยพบว่ามีความแตกต่างจากเด็กปกติ ส่วนการตรวจผลงานมีทั้งสองกรณีคือ ครูเป็นผู้ตรวจและตัดสินคนเดียว กับให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตรวจผลงาน เนื่องจากครูผู้สอนต้องการให้เด็กแสดงความคิดเห็น มีการวิเคราะห์และตัดสินใจได้

การวัดและประเมินผล พอสรุปได้ว่ายังมีปัญหาเกี่ยวกับวิธีการทดสอบข้อเขียน ที่เป็นเช่นนี้ เพราะเด็กมีปัญหาเกี่ยวกับความเข้าใจภาษา จากผลการวิจัยของ กิตติศักดิ์ อุบล (2528) ได้ทำการวิจัยเรื่องความถนัดทั่วไปของนักเรียนมัธยมศึกษาที่พิการทางร่างกาย พบว่านักเรียนที่ร่างกายพิการนักเรียนหูหนวก หูตึง มีความถนัดทั่วไปต่ำกว่านักเรียนปกติ เมื่อแยกศึกษาแต่ละด้านพบว่านักเรียนหูตึงมีความถนัดต่ำกว่านักเรียนปกติในด้านเชาว์ทั่วไป ความสามารถทางภาษา และความสามารถทางการคิดคำนวณ จากงานวิจัยดังกล่าวเป็นสิ่งยืนยันได้ว่า เด็กมีข้อจำกัดในเรื่องความเข้าใจภาษา ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องทางการได้ยินของเขาเหล่านั้น จึงเป็นไปได้ยากที่จะทำการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการทดสอบข้อเขียน ดังเช่นที่ ผดุง อารยะวิญญู (2538) ได้กล่าวไว้ว่าเด็กบกพร่องทางการได้ยินมีปัญหาเกี่ยวกับภาษา เช่น มีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ในวงจำกัด เรียงคำเป็นประโยคที่ผิดหลักภาษา จึงเป็นอุปสรรคในการทำข้อสอบ เพราะผู้ที่ทำข้อสอบได้ดีนั้น ต้องมีความรู้ทางภาษาเป็นอย่างดี ผู้วิจัยพบว่าเมื่อครูลดทอนเนื้อหาวิชาในส่วนที่เป็นทฤษฎีลง เกณฑ์การวัดและประเมินผลก็ปรับลดลงด้วย ส่วนใหญ่จะดูจากการปฏิบัติงานทางด้านศิลปะ เป็นการเก็บคะแนนในระหว่างภาคเรียน ประกอบกับการสังเกตพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยเกี่ยวกับสภาพและปัญหา

1. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับ สภาพและปัญหาของครูประจำชั้น หรือครูศิลปะใน โรงเรียน โสตศึกษา ระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อหาแนวทางหรือข้อสรุปเกี่ยวกับสภาพ และปัญหาในปัจจุบัน และนำมาปรับปรุงการเรียนการสอนให้เหมาะสมทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการของเด็กบกพร่องทางการได้ยินมากที่สุด

2. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับ สภาพและความต้องการของครูประจำชั้นหรือครูศิลปะใน โรงเรียน โสตศึกษา ระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อหาแนวทางหรือข้อสรุป เกี่ยวกับสภาพและความต้องการในปัจจุบัน และนำมาปรับปรุงการเรียนการสอนให้เหมาะสมทันสมัย และมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย เกี่ยวกับวิธีการสอนศิลปะสำหรับเด็กบกพร่องทางการได้ยิน

1. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับ ภาษามือที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนศิลปะสำหรับเด็ก บกพร่องทางการได้ยิน

2. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับ การใช้บทเรียนสำเร็จรูปจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการสอน ศิลปะสำหรับเด็กบกพร่องทางการได้ยิน

3. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับ การสอนให้เด็กบกพร่องทางการได้ยินใช้ความคิดสร้างสรรค์ ในการทำงานศิลปะ

4. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับ การทดลองทำกิจกรรมทางศิลปะร่วมกันระหว่างเด็ก บกพร่อง ทางการได้ยินกับเด็กปกติ